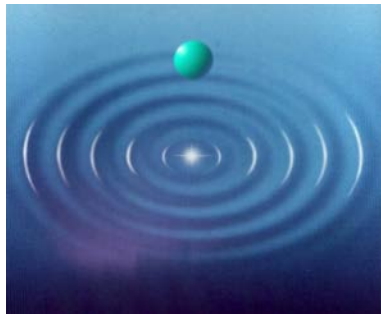
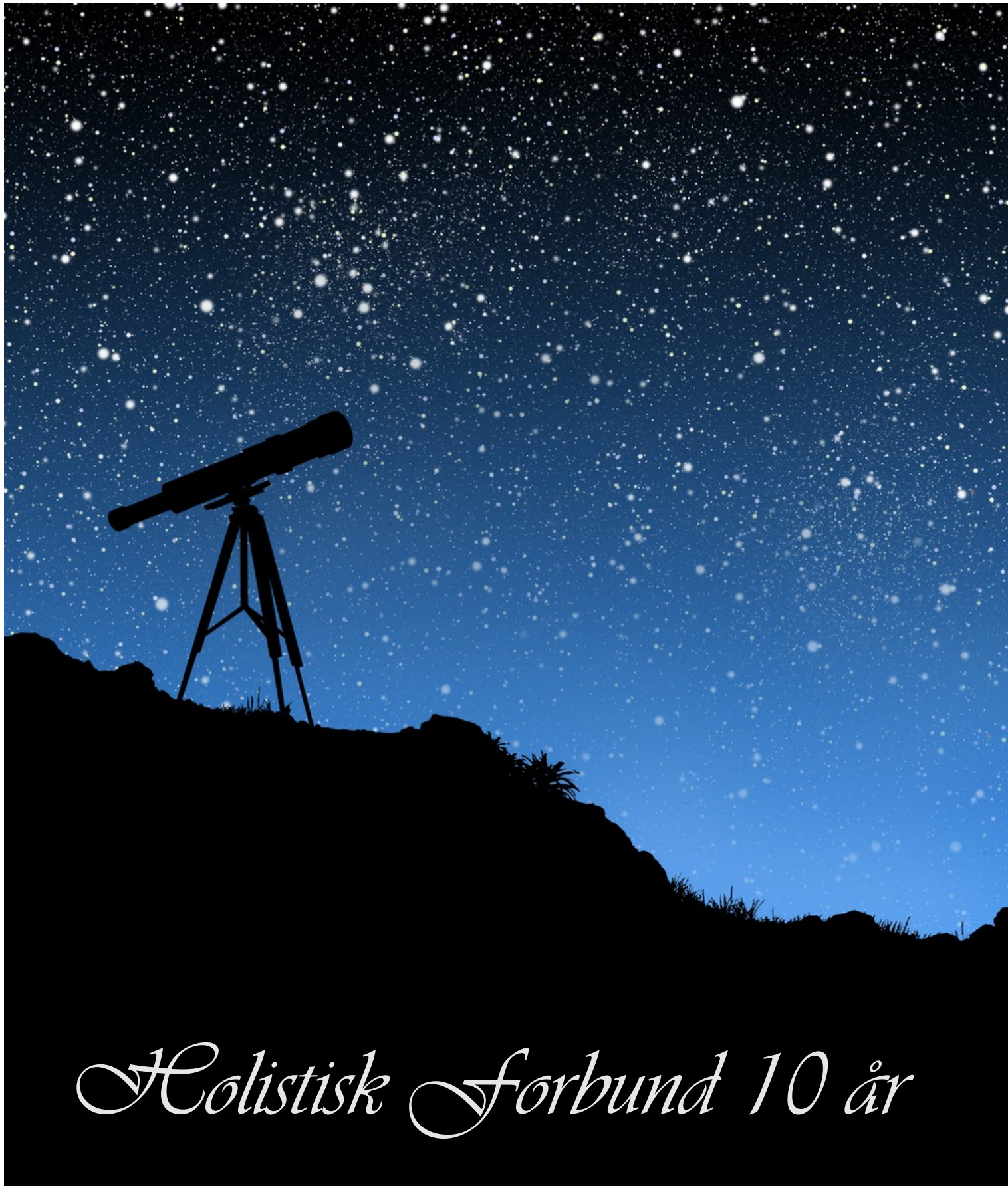

HOLISTEN

Holistisk Forbunds medlemsblad nr. 2/ november 2012

Holistisk Forbund 10 år

Redaktørens spalte

Kjære lesere

16. november er det 10 år siden Holistisk Forbund ble stiftet. I den anledning skriver Øyvind Solum, en av stifterne, om hvordan forbundet ble til. Han reflekterer også over hvor langt vi har nådd og over noen av de viktigste utfordringene vi står overfor.

Tros- og livssynsbetjening er et begrep som vi trolig kommer til å støte på stadig oftere i framtiden. Les om hva begrepet innebærer, og møt den første holistiske samtalepartner, Jan Olav Mjøs. Jeg stiller også spørsmålet om Forbundet skal satse på sin egen utdanning av samtalepartnere.

Marianne Skaret skriver om genmodifisering og om det multinasjonale frøelskapet Monsanto. Konsernet utgir seg for å være fattige bønders venn, men har i virkeligheten frømonopol og profitt som mål. Noen modige sjeler tør å kjempe imot "dinosauren". Artikkelen er den lengste som har stått på trykk i Holisten, men er svært informativ og dessuten lettlest.

Rosanna Padoin deltok på skoleringsseminaret i ritualledelse sist i mars. Artikkelen hennes gir oss et godt innblikk i hva som ble undervist og i hvordan det opplevdes å delta på kurset.

Dialoggruppen Lotus i Oslo presenterer seg i to artikler. Vi gjengir dessuten invitasjonen til dialogseminaret i Oslo 26/11 som Norsk Dialog står bak.

En holistisk vielse under årets Norway cup finale og et innlegg om asylbarn og romfolk er noe av det varierte stoffet vi ellers serverer. Jeg vil til sist rette en stor takk til alle bidragsyttere i dette nummeret. Neste Holist sendes ut mars 2013.

Stephan H. Koll

Ny organisator på HoF-kontoret

Fra 1. juni er Simen Kristiansen den som koordinerer forbundets virksomhet. Han er 27 år, og har organisasjonsbakgrunn fra både Amnesty International og Natur og Ungdom. Som organisasjonssekretær får han brukt sin erfaring, men setter også pris på at arbeidet gir ham nye utfordringer. Simen trives i HoF-miljøet, og har sans for at holister tenker annerledes. Han har en 80% stilling, og er som regel på kontoret hver dag mandag til fredag. Når på dagen han er der vil variere, men legg igjen beskjed om han ikke skulle være tilstede når du ringer.

HOLISTEN

-Elektronisk vs. papirutgave

I vår sendte HoF-sekretæren ut en uformell spørreundersøkelse til medlemmene om medlemsbladet Holisten. Vi spurte om medlemmenes holdning til eventuelle annonser og til elektronisk format (pdf) på e-post vs. papirutgave.

Vi takker for mange tilbakemeldinger og forslag. Ca 3/4 flertall (blant de som svarte) foretrekker elektronisk format framfor papir, og det var mange gode forslag til endringer og tilpasninger som vil øke lesbarhet og mulighet for å dele. En del medlemmer gav uttrykk for et sterkt ønske om å beholde muligheten for en konkret håndfast papirutgave.

Vårt nåværende opplegg er å sende link til elektronisk utgave på e-post til de av medlemmene som har e-postadresse, og papirutgave til de som ikke har e-postadresse. Samtidig trykker vi opp en del ekstra blader som materiell til utdeling på f.eks. Stands/ messer. Nåværende layout, tre spalter etc, er tilpasset papirutgaven.

Vi har inntil videre, blant annet av kapasitetsmessige grunner, blitt enige om å beholde nåværende opplegg, men vil ha et sideblikk på utvikling av andre formater og muligheter for elektronisk formidling.

Til de av dere som har e-postadresse, men som allikevel ønsker papirutgave tilsendt, send forespørsel på e-post til sekretaer@holisme.no.

Leder

Oktober 2012

Anne K.
Ramberg-Mohn

Mørketiden er i ferd med å sette inn igjen; naturen går i dvale, og kanskje er det et godt påskudd til å vende blikket innover for oss mennesker også? For meg er høsten forbundet med skolestart – med læring, og med fokus. Høsten er mindre løssluppen enn sommeren, og mindre leken. Men høsten handler også om nærhet. Den handler om hvor godt det er å sitte inne på et lunt sted sammen med dem jeg er glad i, mens de kalde vindene blåser utenfor. Det ugjestmilde været utenfor minner meg på hvor heldig jeg er som har tak over hodet. Som har noen kroner i banken, og som for det meste er sunn og frisk. Som elsker, og som blir elsket.

I USA feires Thanksgiving om høsten, gjerne i form av en overdådig middag. Jeg personlig liker markeringer og storslagne feiringer, men den som er takknemlig for lite, har som kjent enda mer å glede seg over. Jeg vil slå et slag for de enkle gledene. Jeg tror at det er de enkle gledene, de jeg som oftest har tatt for gitt, som jeg vil savne aller mest hvis de en dag blir tatt fra meg. Og så vet jeg at det jeg ser på som selvfølgelige, enkle gleder, slett ikke er det for flertallet av verdens befolkning. Jeg er sikker på at mange av oss gir etter egen evne til veldedige formål – men uavhengig av om

vi gir mye eller lite, har vi etter min mening i det minste en slags plikt til å sette pris på det gode som finnes i livet vårt. Å trene opp sin evne til takknemlighet kan være en spirituell praksis i seg selv.

10 års jubileum: I høst fyller Holistisk Forbund 10 år, og det skal selvfølgelig markeres. Lørdag 17. november 2012 er datoen – informasjon om dette vil ligge ute på våre hjemmesider, og alle medlemmer vil få informasjon på e-post. Jeg håper å treffe så mange som mulig av dere der. Livssynsfrihet og ytringsfrihet er eksempler på goder det er lett å ta for gitt i det norske samfunnet. Det at vi har mulighet til å møtes i en organisasjon som faktisk er helt unik på verdensbasis. Det er et gode vi aldri må ta for gitt. De av dere som følger diskusjoner på internett, har kanskje lagt merke til at tonen fra skeptikere og til dels selvutnevnte representanter for Human-Etisk Forbund har blitt langt skarpere i sine angrep på alternativ livsførsel i den siste tiden, og spesielt komplementær medisin.

Jeg er stolt over at vi generelt sett har klart å møte disse angrepene uten å bli med på å polarisere. Et ordtak fra hinduismen setter ord på dette på en fin måte: "Det finnes hundrevis av veier opp til fjellet, og alle leder til det samme stedet, så det spiller ingen rolle hvilken vei du

velger. Den eneste som kaster bort tiden, er den som i stedet løper rundt fjellet og forteller alle andre at deres vei er feil." Så følg din personlige vei opp til fjellet, ikke vær redd for å gjøre feil, og vær et lys i mørket for de andre når du kan det. Tenn lys – og vær selv det lyset du ønsker å se i verden. Bare slik kan vi stå imot de mørke kreftene. Hat kan aldri bekjempe hat, bare kjærlighet kan det.

Og med det ønsker jeg deg en god mørketid.

HOLISTEN -Medlemsblad for Holistisk Forbund

Redaktør: Stephan H. Koll
Layout: Marianne Skaret
Red. Medlem: Bjørn Jansen
Forsidebilde: Schutterstock

Redaksjonen forbeholder seg rett til å redigere og forkorte innsendte bidrag. Alle innlegg står for forfatterens egen regning og uttrykker ikke nødvendigvis HoFs offisielle standpunkter.

Bidrag, gjerne også bilder, mottas med takk til følgende adresser:
Maridalsvn. 229A,
0467 Oslo
stkoll4@gmail.com
Telefon: 99 10 53 67

Manusfrist 31. januar
Neste nummer utkommer mars 2013.

Jubileums-refleksjoner

Av Øyvind Solum

Holistisk Forbund er blitt 10 år. Det er en fin anledning til å peke på noe av det som ledet frem til stiftelsen av forbundet og på utfordringer vi har hatt underveis. Det er også naturlig å dvele ved hva vi har fått til og å nevne noe av det som fortsatt tilhører potensialet. Mange var involvert i det som etter hvert ble Holistisk Forbund, men refleksjonene nedenfor er naturligvis preget av mine oppfatninger og erfaringer.

Alternativt nettverk var grunnlaget

Alternativt Nettverk(AN) ble etablert i 1992 og fylte raskt rollen som det fremste forumet for alternativ og holistisk spiritualitet i Norge. Nettverket arbeidet via blad og messer, men også gjennom en aktiv rolle i norsk offentlighet. Med tiden har det kommet flere aktører og mye har skjedd, men særlig på 90-tallet spilte nok

Alternativt Nettverk en nøkkelrolle på mange områder. Vi bidro blant annet til "Aksjon livssynsfrihet i skolen", og til å starte "Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn" (STL). Alternativt Nettverk var dermed i mange år også representant for alternative og holistiske miljøer i STL, siden vi tross alt var det fremste forumet for denne raskt voksende gruppen. De andre i STL var likevel tros- eller livssynssamfunn, mens AN var et frittstående initiativ med et løst nettverk rundt seg. Vi diskuterte derfor internt i Alternativt Nettverk hva vi kunne gjøre for å lage en organisasjon som hadde bedre forankring i disse ulike nettverkene og blant enkeltmedlemmer. Mye av utfordringen både da og senere var og er at svært mange i alternative miljøer kunne ha en skepsis til formaliserte medlemsorganisasjoner. De hadde opp i halsen alt som fantes av autoritær religion og ville ha seg frabedt å bli med i noe nytt trossamfunn. Tross alt var jo retten til å tenke selv og å bygge på egen erfaring grunnleggende forutsetninger innen alternative miljøer.

Rådslagningsmøter

I STLs første år var jeg Alternativt nettverks eneste representant. Så inviterte vi Inge Ås inn som representant nummer to, som et første skritt

på prosessen mot å tenke ut en bredere eller annen form for representasjon. Det ble så noen spredte leserinnlegg og artikler i Alternativt Nettverk med tanker rundt dette, og Kathrine Stenberg og Sidsel Smith-Meyer ble med i en liten idé- og initiativgruppe. Vi innkalte så til en lang rekke rådslagningsmøter. Først i Oslo, men så i mange av de største byene i Norge. Vi la stor

vekt på at det nye forbundet burde ha geografisk forankring i hele landet, og ville også trekke med flest mulig eksisterende sentre, foreninger og alternative fora i planene. Så mange som mulig i alternativmiljøet skulle bli hørt og derved føle at forbundet var relevant for dem. Mange personer var da også med i rådslagningsrundene. Vi vurderte også om vi skulle

Holistisk Forbunds første konfirmantkull: 7 flotte ungdommer gjennomførte holistisk konfirmasjon i 2006

operere med en slags form for kollektivt medlemskap av folk som var tilsluttet alternative foreninger og fora. Men når alt kom til alt fant vi ut at individuelt medlemskap var mest ryddig, og at det nye forbundet måtte etableres som et livssynssamfunn, og ikke trossamfunn.

Holisme vant

Inntil da var det bare Human-Etisk Forbund som var registrert som livssynssamfunn i Norge. I det nye forbundet behøvde man dermed ikke dele felles religiøs tro, men kunne være kristen-holist, buddhist-holist, new age-holist, hekse-holist, agnostiker-holist osv. Altså måtte man gjerne fortsette å ha sin egen spirituelle vei eller annen tro, men man var likevel samlet om et felles holistisk livssyn, slik dette uttrykkes i vedtektene. Selv om det også var en omfattende diskusjon om hva vi skulle kalle det nye livssynet, pekte ordet holisme seg raskt ut. Erkjennelsen av at

alt henger sammen går igjen i de aller fleste retninger i alternativbevegelsen. Samtidig var de fleste lite lystne på å bruke alternativ-ordet. Dels opplevde vi at det var på vei ut, og dels ville vi ikke erklære oss som noe som sto på siden, men heller finne noe fremtidsrettet som like gjerne kunne handle om forvandling av hele samfunnet.

Hvor raskt kan HoF vokse?

Da forbundet ble stiftet på Den store alternativmessen i Oslo Spektrum i 2002 håpet vi at HoF relativt raskt skulle bli en organisasjon som kunne måle seg med Human-Etisk Forbund, både i medlemstall og i slagkraft på andre måter. Nå

10 år senere er medlemstallet rundt 1000. Vi har kun råd til et mindre kontor med en sekretær, og det er lite rom for utadrettet virksomhet.

Så hvorfor har det gått saktere enn forventet, og er det fortsatt rimelig håp om at forbundet kan vokse seg stort?

Hvis jeg skal antyde noen svar på disse spørsmålene er det i to retninger jeg vil kikke. Det ene kan handle om ideologiske spenninger i miljøet og i forbundet, og det andre kan handle om at ting uansett tar tid!

Krevende å utvikle ritualer

For å ta det siste først. De første årene var det mest fokus på å etablere en organisasjon og å finpusse på vedtektene. Slikt tar sin tid, men i dag er disse tingene godt på plass og krever ikke lenger så mye energi. Litt revisjoner og tilpasninger nå og da, ja vel, men det meste av oppmerksomheten har i flere år gått andre steder. Og det som hadde førsteprioritet for forbundet i årene etter at organisasjon sto rimelig støtt på beina, var å utvikle et godt tilbud av holistiske ritualer i forbindelse med navnedag, konfirmasjon, vielse og begravelse. Det har krevd utallige ritualeseminarer, arbeidsgrupper, styrediskusjoner,

 Pontius' Puddle

Pontius.com

fagutvalgsprosesser, skriverier og mye annet. Oftest har det vært blant de mest givende diskusjonene og prosessene i forbundet, men tidvis har det også vært så opphetete diskusjoner at opptil flere har tatt sin hatt og gått. Dermed har vi måttet ta enda noen organisatoriske runder for å få ritualprosessen på skinner igjen.

Ritualene som utstillingsvindu

Selv om ritualtilbudet i dag er på plass, må vi fortsatt jobbe mer med skolering av ritualledere. For ritualene som nå holdes rundt omkring i landet er en viktig måte å vise frem forbundet på. Human-Etisk Forbund startet som Foreningen for borgerlig konfirmasjon, og det var gjennom at folk fikk sans for det tilbudet at resten av forbundet deres vokste frem i en prosess som tok mange år. Dermed kan det godt være at

HoF faktisk er i svært så god rute, og at problemet mer kan være at mange av oss var litt urealistiske i forventningen om at ting kunne vokse raskt, selv om lite var på plass annet enn store vyer.

Den individuelle sannhet

En annen grunn til at utviklingen har tatt sin tid, er mer ideologisk. Selv om de aller fleste var enig i at holisme var et bra ord, og at det handlet om å bestrebe seg etter en form for helhetstenkning, var det ikke av den grunn noen entydig forståelse av hva holisme skulle bety i praksis. Når det kom til stykke var det vel så viktig for svært mange å understreke at sannhet finnes i hver og en av oss, og at det ikke er mulig å skape noen felles filosofi som kan erklæres som sann. På tross av at man delte en viss grad av helhetstenkning eller i hvert fall idé om at alt henger sammen, kunne den siden

av saken bli litt vag. Det som ikke var vagt var derimot overbevisningen om at ingen hadde rett til å kreve at jeg skulle tro og mene noe annet enn det som sprang ut av egen erkjennelse eller erfaring. Det var tydelig at det fantes veldig mange mennesker i HoF som hadde opplevd ulike former av religiøs fundamentalisme og tvang, og for den sakens skyld sekulær dogmatisme og ensretting.

Helhetstenkning vs frykten for dogmatisme

Dermed ble kampen for mangfold og for at ingen skal tvinge meg til noe, nesten det viktigste. En slik holdning fører lett til at man fronter en individualistisk og relativistisk kultur der det er vanskelig å gå sammen om noe konkret. Hvordan kan man stå opp mot fascisme, sexisme og rasisme og annet slikt, hvis det ikke

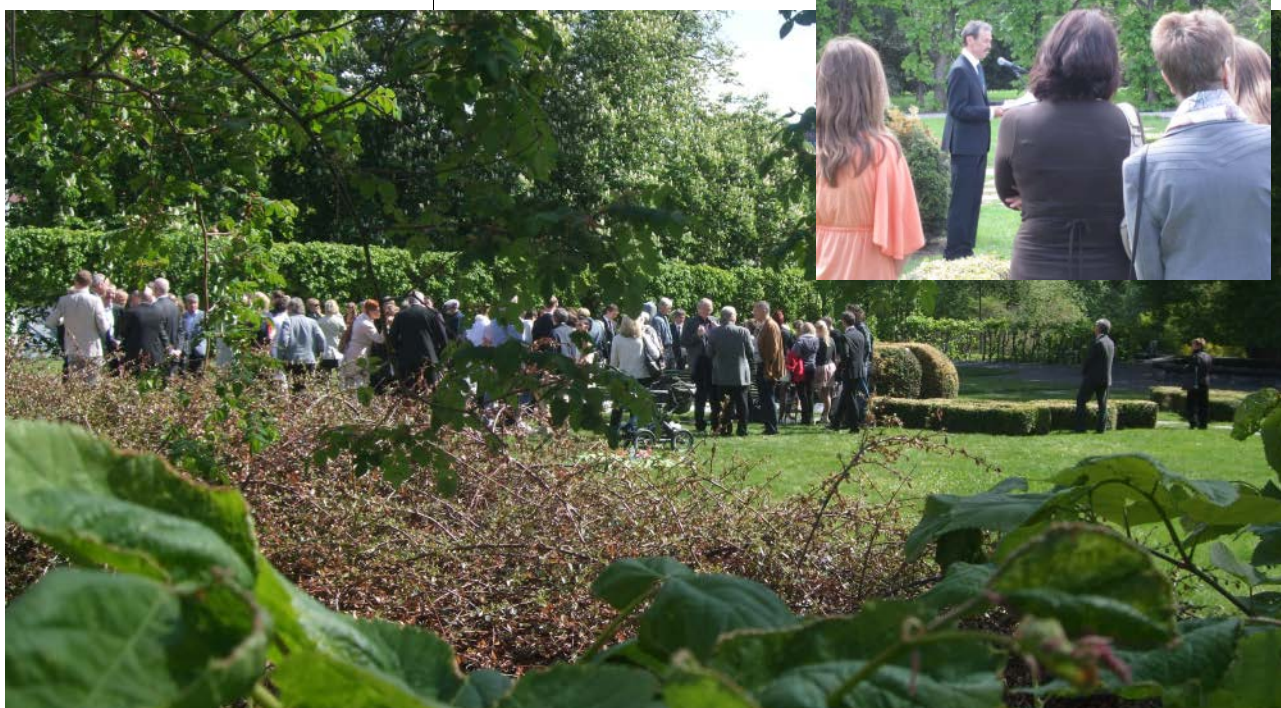

Foto: Holistisk Forbunds første gravferd ble avholdt i mai 2011 utendørs i Botanisk hage på Tøyen, med Tor Aleksandersen (innfelt) som seremonileder.

finnes noen holdbare måter å si at det faktisk er noe som er bedre enn noe annet? Det er ikke rom for å ta opp alle sider av disse dilemmaene i denne artikkelen. Men det var jo også mange som kom til HoF nettopp fordi de ønsket å fremme det i samfunnet som kunne støtte opp under helhetstenkning, miljø, selvutvikling og bedre og mer helhetlige utviklingsveier for hele samfunnet. En gang i blant har vi da også klart å samle oss om enkelte slike vedtak eller initiativ. Men oftere har det stoppet opp og stått og stanget mot de delene av forbundet som for en hver pris ikke vil være dogmatisk og bedrevitende, og dermed kanskje i praksis heller foretrekker at enhver forblir i sin lille isolerte, individuelle boble. Mange i forbundet har begge disse sidene i seg, og i heldige øyeblikk har man klart å bygge bro mellom disse perspektivene på en god måte, men det har definitivt også ført til handlingslammelse eller konflikt til tider.

Manglende tydelighet

Men dette har heller ikke bare vært en utfordring internt i forbundet, men også i forhold til rekruttering. For hva er det vi inviterer folk inn i? Et forbund som ikke har noen mening om hva som er sant eller bra, men at folk stort sett kan gjøre som de vil, så lenge det ikke er ulovlig, og at det gjerne kan være spirituelt, men vi insisterer ikke, og du kan i hvert fall forstå det som du selv vil? Jaha. Var nå dette egentlig noen grunn til å melde seg inn i noe som helst? For langt på vei er jo dette bare en slags beskrivelse av det moderne, norske, liberale samfunnet. Denne manglende tydeligheten har dermed gjort at mange ikke har sett noen grunn til å melde seg inn. Men det motsatte er også sant! Mange i det øvrige alternativmiljøet har likevel rett som det er fryktet HoFs potensielle dogmatisme. De har dermed ofte, tross sympati for mye av det forbundet står for, valgt å ikke melde seg inn. En slik holdning gjør at både kristne og humanetikere blir fullfinansiert over

Holistisk Forbund fikk vigselsrett 16.03.2009. Vi har sendt ut våre vigslere på tur i hele landet. Seremoniene har foregått både innendørs og utendørs, det har vært storslåtte begivenheter og enkle private seremonier, og det har vært både høytidelige seremonier og humoristiske overraskelsesvigsler.

statsbudsjettet, mens Holistisk Forbund får mindre å rutte med. Økte medlemsinntekter kunne jo ha vært brukt til å fremme helhetlige tanker og praksis i Norge.

Favne begge sider

Det er altså ingen enkelt balansegang HoF prøver på. Heller ikke når det gjelder holistiske ritualer: som slett ikke behøver å være holistiske, men som skal lages i møte med den enkelte, ser man en del av det samme dilemmaet... Vel, bra vi har noe vi fortsatt kan diskutere. Faktisk har det jo uansett gått fremover, og det har vel også blitt stadig tydeligere for folk i forbundet hvor viktig det er å prøve å ivareta både helhetstenkning og mangfold/ individualitet. Så til lykke med de 10 neste årene! Kanskje vokser vi av oss en del av barnesykdommene i denne perioden. Klarer vi å favne våre ulike sider kan vi faktisk utgjøre en forskjell i det norske samfunnet. For det å være med å påvirke, og ikke bare bedrive indre utvikling, var i hvert fall noe av det som motiverte oss som stiftet forbundet.

Fotball-vielse

Av Stian M. Eriksen

Mine 17 vigsler har vært en lang rekke interessante seremonier, og ekteparene har vært såpass forskjellige at jeg

nesten trodde jeg hadde vært borti det meste av muligheter og ønsker for dagen. Ikke noe av dette var allikevel erfaringer som jeg kunne bruke i det mediasirkuset som fulgte med

seremonien under årets Norway Cup!

Det hele startet med en henvendelse fra en venninne i Askim, som lurte på om jeg var ledig den aktuelle datoen. Brudeparet var to fotball-dommere; Merete Hofstad og Lars Johan Hammer. De hadde truffet hverandre under tidligere Norway Cup-finaler, og han hadde fridd til henne nøyaktig på dagen 1 år før vielsen skulle finne sted!

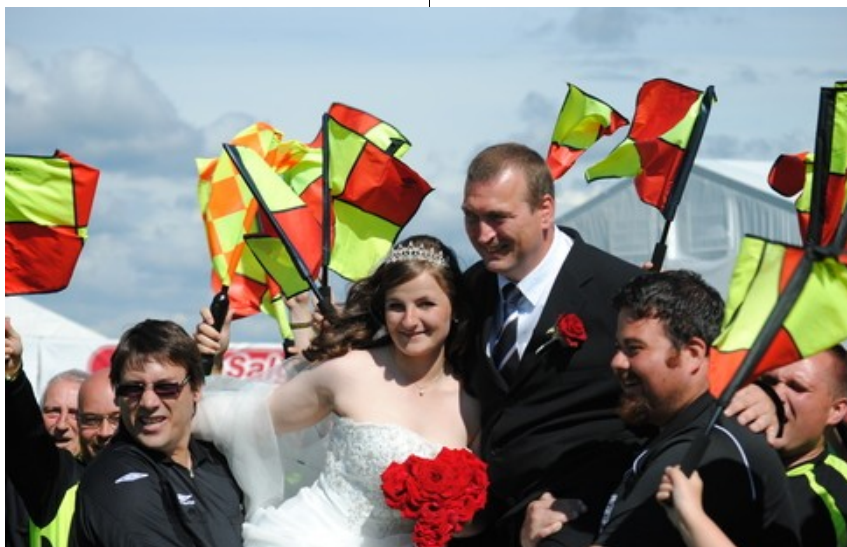
Jeg sa med en gang ja til vigseloppdraget, da det hørtes spennende ut. Den videre planleggingen skjedde så gjennom en tredjeperson, en god venninne av brudeparet, som jeg hele tiden hadde løpende kontakt med. Brudeparet selv møtte jeg første gang en uke før vielsen.

Foto: Holistisk Forbunds vigsler Stian M. Eriksen ankommer her Norway Cup og skal straks lede seremonien...

De ønsket en enkel seremoni uten for mye "stæsje". Vi bestemte oss for å bruke den enkleste utgaven av HoF's ritualtekst, og å ha med to sanger som en del av seremonien. Sangene brudeparet ønsket var: "Can you feel the love tonight" av Elton John og "From this moment" av Shania Twain. Seremonien skulle altså skje på finaldagen i Norway Cup, på hovedscenen – og innimellom premieutdelingene. Da var det

Jeg var i kontinuerlig dialog med Mini Jacobsen fra TV2 Sporten, som tok med HELE seremonien i sin sending. På forhånd hadde jeg vært i kontakt med kamera-crewet for å teste ut kamera-vinkler, og med lyd-produsenten. Han styrte min trådløse mikrofon, brudeparets mikrofoner og tok seg av musikkinnslagene. Alt ble filmet: fra bruden ankom til Mendehtlsons brudemarsj, selve vielsen, at vi spaserte ned fra scenen gjennom æresraden av

Nygifte og lykkelige: Merete Hofstad og Lars Johan Hammer

mye som skulle klaffe for å unngå kollisjoner i tidstabellen. Dermed startet for mitt vedkommende en lang rekke møter med alle involverte parter. Pressesjefen under

Norway Cup var en av dem som gjorde en fantastisk innsats. Han tok initiativet til å bygge den buen

som dannet bakgrunnen for seremonien; pent pyntet med blomster og fotballer!

fotballdommere og ned til hovedbanen for fotografering før vi ankom VIP-losjen, der vi signerte papirene og Norway Cup spanderte bryllupskake og champagne!

Brudeparet var sponset av Se & Hør, så deres journalist hadde på forhånd fått all nødvendig informasjon fra meg om seremonien. Han var også tilstede under vielsen og tok masse bilder. Det ble en to-siders artikkel. I den er kun brudeparet avbildet, mens jeg er omtalt som "ritualleder Stian M. Eriksen fra Holistisk Forbund".

Can you feel the love tonight

Av Elton John

There's a calm surrender
To the rush of day
When the heat of the rolling
world
Can be turned away
An enchanted moment
And it sees me through
It's enough for this restless
warrior
Just to be with you

And can you feel the love
tonight?
It is where we are
It's enough for this wide-eyed
wanderer
That we got this far
And can you feel the love
tonight
How it's laid to rest?
It's enough to make kings and
vagabonds
Believe the very best

There's a time for everyone
If they only learn
That the twisting kaleidoscope
Moves us all in turn
There's a rhyme and reason
To the wild outdoors
When the heart of this star-
crossed voyager
Beats in time with yours

And can you feel the love
tonight?
It is where we are
It's enough for this wide-eyed
wanderer
That we got this far
And can you feel the love
tonight
How it's laid to rest?
It's enough to make kings and
vagabonds
Believe the very best

It's enough to make kings and
vagabonds
Believe the very best

Ritualledere på seminar – en reise i seg selv

Garvede og nye ritualledere: Bak: Wiljar Rubach, Tor Aleksandersen, Lena Paalviig Johnsen, Håvard Hunsdal Schjong, Marte Killingmo, Stian Myhre Eriksen, Beate Kvarmo, Britt Hansen, Anne K Ramberg-Mohn, Siri Stonex, Tittin Foss Haneborg, Elisabeth Ottestad, Foran: Siw Angell-Olsen, Lone Charlotte Haugland, Stella M. Tveter, Kathrine Kleppe, Målfrid Aukland, Rosanna Padoin

Av Rosanna Padoin

I 2008 organiserte HoF de to første seminarene med henblikk på å utdanne ritualledere. Kursene ble holdt av Mette Sofie Moe. Da fikk vi den første forståelsen av hva det ville si å stå i den rollen. Den innebar mer enn å holde en tale, mer enn å dirigere et møte... Mangt var det å lære og ennå ventet vi på vigselfølelsene.

24-25. mars 2012 var det tid for nok et skoleringsseminar for aktive medlemmer som ønsker å bli ritualleder. Nå skulle vi uerfarne få komme et stykke nærmere denne

drømmen, dette ærbødige ønsket om å lede et ritual. Av de 19 påmeldte var 16 medlemmer fra både Østlandet, Vestlandet og Nord-Norge samlet i lokalene til Art of Living. Tema var generell ritualledelse med hovedvekt på vigselfølelsesritualet.

Som alltid på et seminar famler man seg litt frem. Nye ansikter skal få et navn, man skal finne sin plass og sin ro. Så var vi i gang i dyp konsentrasjon og spenning. Lederne for seminaret var Anne Ramberg-Mohn, Jostein Odland og Tor Aleksandersen, tre personer med solid erfaring innen organisasjonen og som

oppgavene seg imellom. I tillegg hadde Øyvind Solum et par innledninger hvor han blant annet snakket om holistiske ritualer i sosialantropologisk lys, og i lys av Hofs egne vedtekter og plattform.

Forberedelser og bevisstgjøring. Vi gikk gjennom både de tekniske aspektene og de mentale forberedelsene ved å fremføre en vigselfølelse. Bevisstgjøring av mental og fysisk holdning og også kroppsspråk er helt avgjørende for å gjennomføre et verdig rituall. Å være synlig uten å være fremtredende, å lede uten å være hovedpersonen. Dette er

Foto: Kursledere og erfarne ritualledere: Tor Aleksandersen, Anne K. Ramberg-Mohn og Jostein Odland

teknikker det er viktig å kjenne til og som enhver vil utvikle ved erfaring. Jostein Odland uttrykker det slik: "Det skal være en fin balanse mellom struktur og innhold. Rituallederen skal hjelpe til å gjøre ritualet unikt for dem som ønsker det avholdt, men samtidig må det være i overensstemmelse med Holistisk forbunds plattform".

«Vår rolle som ritualledere er å være fasilitator, tilrettelegger og prosessleder.»

Alle som kommer til seremonien bør ha en positiv forventning til hva som skal skje. Er de det kan rituallederen bli båret frem av denne positive energien, som om han/hun surfer på en bølge.

Innholdet i selve seremonien, tekstene, koreografien samt symbolene har en stor plass og er særs viktige. HoF kan tilby skreddersydde seremonier

Plakattekst:
«Et ritual i regi av HOF oppstår i samarbeid mellom de som ønsker ritualet, og er tilpasset den enkeltes livssyn og åndelige ståsted. - Har en intensjon. Gir oss perspektiv på våre liv. Viser oss helheten, vår plass i helheten og helheten i oss. Gir energi til en prosess»

enten det dreier seg om navnefest eller en vielse som skal utformes i samsvar med brudeparets ønsker. Dette gir oss store utfordringer og mange vakre muligheter til å formidle på best mulig måte det som brudeparet ønsker seg for dagen. Tilsvarende blir det en oppgave å skape akkurat den seremonien foreldrene ønsker for sitt lille barns velkomstfest til denne verden.

Under seminaret hadde vi praktiske øvelser, høytlesing og rollespill. «I en vigsel eller navneritual er barnet, eller

brudeparet, i sentrum. Vår rolle som ritualledere er å være fasilitator, tilrettelegger og prosessleder. Vi peker ikke mot Gud og gjør Gud til hovedpersonen, og ber brudeparet knele med ryggen til. Vi får dem frem på scenen og gjør dem til det naturlige midtpunkt de skal være for den anledningen de feirer.» Dette forklarte Jostein under en praktisk øvelse da to av oss raskt og muntert kledde oss ut som et festlig brudepar.

Blant deltakerne var det enkelte som allerede var offentlig godkjente vigslere. Flere hadde ennå ikke søkt om

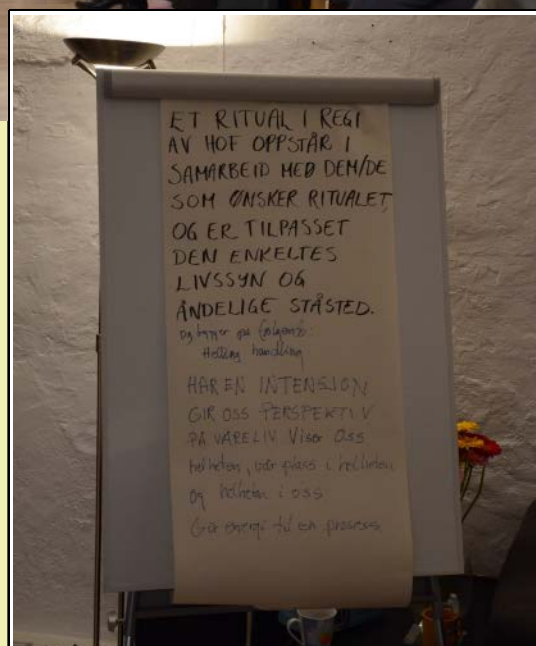

Foto: Katrine med fokus på notatene.

slik godkjenning, og blant disse var Katrine Kleppe og Lone Charlotte Haugland. De har nå skrevet kontrakt med HoF, og Lone er dessuten registrert som vigsler. Begge har i løpet av sommeren ledet sine første ritualer. Jeg ba dem fortelle hva som hadde vært det viktigste for dem under seminaret:

Lone: «For meg var det viktig at jeg selv fikk prøve å stå foran en forsamling og lese en tekst. Da merket jeg hvor jeg hadde min styrke - og hvilket forbedringspotensial jeg hadde. Det var lærerikt å se de andre gjøre det samme - at vi kunne lære av hverandre. Etterpå, i gruppearbeid to og to, byttet vi på å være den som bestiller og den som utfører et rituale. Det var nyttig å oppleve situasjonen fra begge sider. Samtidig var det givende å høre de som allerede er ritualledere dele av sine erfaringer og opplevelser.»

Katrine: «For meg var det en helt unik opplevelse å treffe mennesker som alle ville jobbe med ritualer. Menneskemøter og det som oppsto i øvingen av

ritualer og opplesning av tekst, var og er magisk. Jeg erfarte at jeg på kort tid fikk dyp kontakt med helt fremmede mennesker. Disse er i dag mine venner.»

For Lone ble seminaret en god blanding av teori og praksis som gjorde at hun kjente seg sterkere og mer bevisst med tanke på å lede ritualer på egenhånd. Hun knyttet kontakter under seminaret som førte til at hun fikk assistere på tre vielser denne sommeren. Med denne erfaringen søkte hun om vigselsrett, og skrev rituallederkontrakt med Holistisk Forbund. En slik kontrakt må forøvrig alle

ritualledere ha med forbundet, uansett hva slags ritual de skal lede.

Katrine har tidligere jobbet mye med ritualer i en annen sammenheng. Dette kurset vekket hennes ønske om å lede seremonier i HoF-regi. "Jeg var lenge usikker om jeg torde å ta på meg en slik oppgave, men nå er jeg i gang og er takknemlig for at jeg fikk med meg dette kurset", forteller Katrine, som har søkt om godkjenning som vigsler.

Jeg spør Anne, leder i HoF, hva vi kan håpe på å oppnå med ritualene. "Vi kan håpe at ritualet virkeliggjør et sjelemøte, for enkelte eller for flere av dem som er tilstede". Av de opplevelsene rituallederne har delt med oss har vi allerede forstått at nettopp sjelemøter kan bli et særmerke for våre ritualer. Opplevelsene de tilstedeværende har er uventet mektige, og responsen fra de deltakende familiene er overveldende positive. Det ser ut som om vi med våre intensjoner og seremonier lykkes i å skape «hellige møteplasser».

HoF ekspanderer i Grenland

Det er ikke så ofte at Holistisk Forbund får et nytt lokallag. Men nettopp dette er i ferd med å skje med utgangspunkt i det alternative miljøet i Skien.

Torill Holte driver et alternativt senter i et hus sentralt i Skien. I annen etasje jobber hun selv, og leier ut rom til andre behandlere. I første etasje driver hun en butikk/ galleri og har et lokale der det arrangeres temakvelder hver torsdag,

kurs og meditasjonsgruppe. En av Torills klienter gjorde henne oppmerksom på Holistisk Forbund. Og forbundet vakte Torills interesse. Hun ringte HoF-kontoret og pratet med sekretæren, og fikk dessuten kontakt med

forbundets representant for Buskerud, Egil Trohaug. Torill fant ut at det i miljøet som er skapt rundt hennes eget senter var grunnlag for å danne et lokallag. HoFs leder Anne-K. Ramberg Mohn ble invitert sørover og deltok på en temakveld. Besøket inspirerte interimgruppen. Neste steg i prosessen er at Torill og de andre ildsjelene har innkalt til stiftelsesmøte 14/11 der et formelt lokallags-styre skal velges. Deretter gjenstår noen formaliteter som at hovedstyret må godkjenne lokallagets vedtekter. Holisten håper å kunne presentere lokallaget nærmere ved en senere anledning

Red.

Einar møtte Anne-Kristine

NRK-kanalen P4 sender hver søndag programmet Gelius og Hvermann. Einar Gelius, som er prest, prater i disse programmene med en person det er verdt å lytte til. Samtalene dreier seg om tro og tvil, verdier og religion. Den 7. oktober var forbundets leder Anne-Kristine Ramberg Mohn gjest. Temaet var naturlig nok holisme og hva Holistisk Forbund driver med. Programmet gir lytteren anledning til å reflektere over egne oppfatninger og ideer, og til å bli nærmere kjent med henne som leder vår livssyns-organisasjon. De av leserne som har adgang til internett kan høre det når de måtte ønske.

Anne K. Ramberg-Mohn

Bare litt om Landsmøtet...

Det er lenge siden Landsmøtet, som ble holdt i Oslo andre helg i juni. 21 deltakere fra hele landet bidro til et hyggelig og konstruktivt samvær. Anne-Kristine Ramberg Mohn ble gjenvalgt som leder av Holistisk Forbund, mens Lone Charlotte Haugland ble ny nestleder. Fagutvalget består nå av fem personer, under ledelse av Tor Aleksandersen. Det ble forøvrig holdt interessante og engasjerende seminarer både lørdag og søndag.

Tor Aleksandersen, leder av Fagutvalget

Nå ved Oslo-sykehusene: Tros- og livssynsveiledning

Av Stephan H. Koll

24 samtalepartnere

Inntil nylig har pasientene ved landets sykehus kun hatt sykehuspresten til dype, eksistensielle samtaler. Dette er uheldig i et samfunn som stadig mer preges av religiøst mangfold. I hovedstaden har hver femte pasient flerkulturell bakgrunn. Oslo Universitetssykehus, OUS (Ullevål, Aker, Rikshospitalet og Radiumhospitalet) har siden januar tilbudt pasientene samtalepartnere fra 12 ulike tros- og livssynssamfunn. Ressursteamet på 24 personer har tilknytning til STLs medlemsorganisasjoner. På tross av at HoF ønsket å delta, er vi dessverre ennå ikke representert i teamet. Human-Etisk Forbund er eneste livssynssamfunn. De religiøse organisasjonene er:

kvekerne, metodistkirken, kristensamfunnet, den evangelisk lutherske frikirke, baptistsamfunnet, den katolske kirke, bahai-samfunnet, sikhismen, islam, buddhistforbundet og Norges Hindu Kultursenter.

Kurs

De 24 samtalepartnere deltok i fjor høst på kurs som bestod av tre to-dagers samlinger, to kveldsmøter pluss en dag på et sykehus for å bli kjent med dets personale og rutiner. Det ble blant annet undervist i: Kommunikasjonstrening med praksis og refleksjon Menneskerettigheter og pasientrettigheter Tros- og livssyn som ressurs i møte med mennesker i krise, sykdom og død Etiske dilemmaer, taushetsplikt og lovverk Egne forventninger, forståelse av egen rolle, grensesetting og kartlegging av egne ressurser Kriser og krisehåndtering

Populært tilbud

Pasienter på sykehusene kan henvende seg til personalet på sin avdeling om de ønsker samtale

med en av de 24. Personalet videreformidler ønsket til prosjektkoordinator Ambreen Pervez i OUS. Hun forteller i et telefonintervju at samtalepartnerne tilbyr samtale, sjelesorg og at enkelte kan utføre ritualer for pasienter og pårørende. Tilbudet er populært, og fyller tydelig et behov. Pasientene tar opp eksistensielle spørsmål som har med sykdom, lidelse og død å gjøre. De grubler også over hvorfor arbeidsledighet eller samlivsbrudd har rammet dem? Bare i liten grad er de opptatt av spørsmål som mer spesifikt har med egen tro eller livssyn å gjøre.

Nytt kurs i 2013?

Kurset i fjor høst var et pilotprosjekt, finansiert med statlige og OUS sine egne midler. Pervez håper at det blir økonomisk mulig å gjenta kurset høsten 2013. Da er det naturligvis anledning for holister å delta. De av medlemmene som ønsker å delta på kurset må kontakte HoF-sekretæren. Det er nemlig hovedstyret som skal velge ut forbundets kandidater. For ytterligere informasjon, kontakt Ambreen Pervez : Amb.per@ous-hf.no Tlf.: 90 80 19 91

En holistisk samtalepioner

Av Stephan Koll

Jan Olav Mjøs har siden 2005 hatt omtrent 20 samtaler med pasienter ved kommunale hjelpetiltak og statlige sykehus i Bergen. Pasientene er i akutt krise, har alvorlige sykdommer eller et behov for å sette ord på sin egen livssituasjon. Jan Olav opp-lever at det å være samtale-partner er krevende, men også givende og lærerikt.

Hvordan kom disse samtalerne i stand?

For å gjøre forbundet kjent i byen delte jeg i 2004 ut brosjyren vår og visittkortet mitt til mange kommunale og private helseinstitusjoner og hjelpetiltak, og i tillegg på kafeer og biblioteker. Bergen kommune har nok sett behovet for å tilby pasientsamtaler utover det kirken og for

eksempel en sykehusprest kan gi. Derfor har jeg blitt med på en liste over kontaktpersoner fra "ikke-kirkelige-livssyn", som kan stille som samtalepartner for pasienter og andre. Så med ujevne mellomrom får jeg henvendelse fra psykiatrisk team, Haukeland Universitetssykehus eller Sandviken Sykehus om at en pasient ønsker samtale.

Hvilken bakgrunn hadde du for å påta deg slike samtaler. Fikk du noen form for opplæring fra Bergen kommune?

Nei, jeg ble bare oppringt uten å ha en formell kontakt med kommunen. Men jeg hadde tidligere deltatt på et infokurs for telefonvakter i Kirkens SOS. Dessuten har jeg ”møtt veggen” ganske hardt, og har arbeidet meg frem til et oppegående liv igjen. Jeg tror at jeg lettere kan sette meg inn i den andres situasjon fordi jeg har hatt det tøft selv, og når jeg forteller om egne opplevelser bidrar det til at pasienten våger å åpne seg mer.

Hvordan er disse samtalerne for deg?

Jeg fikk de første henvendelsene rundt 2005, og får stadig forespørsler. Samtalerne er svært utfordrende, for jeg vet ikke hvem jeg skal møte eller hvilken tilstand pasienten er i. Ut fra henvendelsen får jeg litt info, og så må jeg danne meg et bilde av personen underveis i samtalen. Noen har kreft eller andre alvorlige sykdommer, andre har tyngre psykiske plager mens resten trenger samtalen for å komme igjennom den aktuelle dagen

eller den sykdomsperioden de er inne i.

Hvilke grunner har pasientene for å møte deg?

Noen uttaler at de ønsker en person fra Holistisk Forbund som samtalepartner, mens andre ønsker en fra alternativbevegelsen. Atter andre ville prate med en som ikke representerer Kirken. Så begrunnelsene er ulike. Forøvrig får jeg ikke alltid vite grunnen til at pasienten ønsker en prat. I en del tilfeller har nok sykehuspresten, en lege eller kanskje en sykepleier henvist dem til meg.

Hvor foregår samtalerne?

På sykehusets samtalerom, et ledig kontor eller et annet egnet lokale.

I hvilken grad snakker pasientene om sitt livssyn med deg? Temaer som: hva er åndelighet og finnes det en guddommelig kraft?

Disse temaene er sjelden viktige. Mange av pasientene ønsker først og fremst å snakke om hvordan livet føles der og da, fordi dette er det mest påtrengende behovet. Livssyn er ikke så viktig når man for eksempel har kreft og må takle sykdomshverdagen og angsten for å dø. En del av de alvorlig syke er redde for hva som vil skje dem etter døden, og har behov for å dele vonde tanker med noen. Andre gleder seg til å møte Jesus og vil formidle denne forventningen til meg. Men for min egen del informerer jeg alltid om at jeg representerer Holistisk Forbund. Og jeg forklarer at HoF springer ut av alternativmiljøet og er en egen

livssynsorganisasjon, uten forbindelse til verken Kirken eller Human-Etisk Forbund.

For meg høres det ut som om du ofte er en krisehjelper. Hva tror du disse samtalerne gjør med pasientene?

Samtalerne varierer fra et kvarter til 2-3 timer. De fleste pasientene har behov for å sette ord på tanker og følelser. Så mitt viktigste bidrag er å lytte; å være aktivt tilstede med hele meg. Mens mange primært vil snakke, er det enkelte som ønsker en hånd å holde i. Jeg har det inntrykk at jeg får lov til å dekke behov hos pasientene som de ikke får oppfylt i andre sammenhenger. De ansatte på sykehus og kommunale hjelpetiltak har nok ofte verken tid eller ork til å møte pasienter slik jeg gjør.

Vil du anbefale andre medlemmer å bli samtalepartner?

Ja, for den som har lyst å hjelpe andre gjennom samtale er dette utrolig givende og lærerikt. Noen ganger har jeg blitt litt trist etter en samtale, andre ganger har jeg tenkt at "denne gangen har jeg sannsynligvis reddet et liv". Jeg har lært mye om meg selv og om andre, hvordan deler av byråkratiet og helsevesenet fungerer, og hvem man kan henvende seg til i forskjellige situasjoner. Som representant for Holistisk forbund må jeg være mest mulig objektiv, og legge tilside egne holdninger og meninger. Det er pasienten og dennes livssituasjon som er viktig. Jeg skal bare lytte og veilede ham/henne tilbake til en bedre hverdag.

Satse på egen utdanning?

I artiklene ovenfor har jeg presentert Jan Olav, en selvlært samtalepartner, og de 24 samtalepartnerne som har flere dagers kurs som støtte i sitt virke. Muligens får to medlemmer av HoF anledning til å delta på kurs i Oslo høsten 2013. Men behovet for samtalepartnere eksisterer helt sikkert mange steder i landet; i fengsler, på mindre sykehus, i barnevernsinstitusjoner og sykehjem for å nevne noe. Jeg tror holistisk livssynsveiledning ville bli etterspurt om fanger, pasienter og beboere fikk vite at det fantes et slikt tilbud. For selv om både de 24 tilknyttet OUS og vår egen Jan Olav erfarer at folk hovedsakelig tar opp eksistensielle spørsmål og livskriser i samtaler tror jeg det har betydning for folk at de snakker med en de er på bølgelengde med tros- eller

livssynsmessig.

Så blir spørsmålet: Skal Holistisk Forbund satse på en egen utdanning av samtalepartnere? Har vi de faglige ressursene for å utforme og å holde kurs? Hvor omfattende bør et kurs være? Vil en helg, eller kanskje tre kvelder, være nok? Har Forbundet penger til samtale-utdanning, eller vil det gå på bekostning av for eksempel kurs for ritualledere? Skal vi legge mer vekt på livssyn og mindre på kriser og nød? Mot hvilke grupper skal vi rette tilbudet?

Det er Fagutvalget, på forespørsel fra Hovedstyret, som eventuelt skal sette i gang med å utvikle og avholde kurs. Som medlem av Fagutvalget ønsker

jeg reaksjoner på refleksjonene ovenfor. Er livssynsveiledning noe som fenger dere medlemmene, og hvordan skal vi få organisert et slikt tilbud?

Jeg tror holistisk livssynsveiledning ville bli etterspurt om fanger, pasienter og beboere fikk vite at det fantes et slikt tilbud.

Har noen av dere faglig ballast til å utforme innholdet og til å lede kurs? Ring eller skriv meg!

Stephan Koll

Foto: Schutterstock

Det nye sekretariatet til Norsk Dialog i Bodø inviterer til:

Dialogisk møte

Sted: Oslo, Håndverkeren, Rosenkrantzgate 7

Tid: 26. november, kl. 10.00 – 13.00. (15:30)

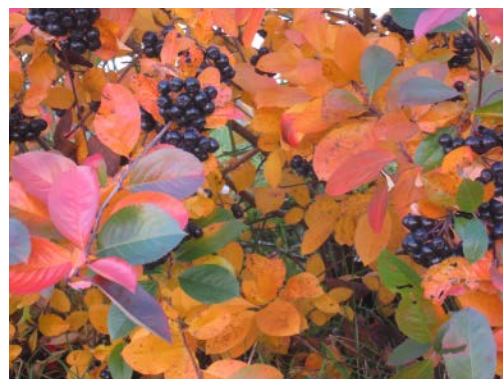
Temaer: Dybdedialog som dialogisk metode, dialoger med rom for reflekterende prosesser, læring gjennom refleksjon og samspill, Sokratisk dialog, Change The World om andre dialogiske metoder

For mer informasjon, se

www.holisme.no

<http://www.facebook.com/NorskDialog?fref=ts> til Norsk Dialog

Åpent for alle.

Lotus Dialoggruppe

*Dialoggruppe Lotus september 2012:
Kim Borgen, Isabel Ortiz og Camilla Rognes sitter
Bjørge Veum, Kjersti Tonna og Hans Christian Bræin står.*

Samlingene er for oss et slags pust i hverdagen, og samtidig er den en trenings arena for å møte hver andre med en annerledes kvalitet enn det er vanlig. Vi praktiserer god lytting og vi trener oss i å stille gode spørsmål. Vi åpner opp til det nye som vokser fram i dialogens fellesskap slik at det er mulig å observere ens egne impulser tanker og reaksjoner.

Det som kommer fram i dialogen er bra, så bra nok at det kan virke som et paradoks at noe kan bli bedre samtidig som det allerede er bra nok. Vi skaper et kollektivt bevissthetsfelte hvor deltakerne er med, vi er som i et kreativt team - kjent i næringslivet.

I våre samtaler skaper vi den gode atmosfære som gjør at temaer vi tar opp blir til interessante emner takket være de ulike synspunkter som kommer frem i dialogens forløp. Det bygges opp en form for menings flyt som er felles, samtidig som den er unik, unik meningsfullt for hver enkelte. Vi letter ikke etter noe sannhet.

Vi inngår i et gruppefellesskap hvor vi yter mer enn det vi kunne ha gjort hver for oss. Vi gir det beste vi har av innsikter og ideer til gruppen og hver av oss ta med det som er viktig for hver.

Vi beholder det dialogiske samspillet, vinn-vinn-relasjonene og vi bruker meditasjon som en viktig element for å vende vår oppmerksomhet innover og lytte til vår indre. Vi åpner vi opp til hjertesenter der vi opplever enhet og kjærlighet.

Lotus Dialoggruppe har både nye og erfarne dialogdeltakere. Vår felles agenda er å bli gode i dialog for å bidra i de ulike miljøer vi beveger oss i.

Vi erfarer at denne type dialogpraksis trenger modenhet og motivasjon, mens erfaringen med meditasjon hjelper.

Dialog fasilitator Isabel Ortiz.
Interesserte kan skrive til isabel.dialog@gmail.com

Å være i dialog

Annenhver torsdag møtes Lotus dialoggruppe i Holistisk Forbunds lokaler ved Youngstorget i Oslo. Vi møtes for å utforske dialogens muligheter.

Mange prosesser bærer navnet dialog. Likevel aner vi at reell dialog innebærer noe annet enn de utvekslinger som preger vårt dagligliv. Gruppemedlemmene samles i denne undring: Hvordan kan en åpen og fri dialog nærkes? Hvordan arter den seg? Hva skjer i oss og mellom oss? Og hvilken overføringsverdi kan dette ha til dagliglivet?

Konkret foregår det slik at vi assosierer fritt over et valgt tema. Vi henvender oss i større grad til et «felles rom» enn til den enkelte deltaker. Vi unngår generalisering ved å snakke i første persons «jeg». Vi lytter aktivt – ikke minst til oss selv. Og vi gir hverandre tid, både til tale og til taushet. Individuelle og allmenne tankemønstre som hindrer flyt og forståelse avtegner seg klart i dette fredfylte fellesskapet. Derved legges grunnlaget for en umiddelbarhet som ligner barndommens storøyde undring samtidig som vi er oss denne undringen bevisst. Når vi etter et par timers samvær igjen møter byens travelhet, er det med en opplevelse av at bevisstheten har fått et løft.

«Vel og bra» sier du kanskje, "men jeg er en åpen person uten for fastgrodd tankemønstre.» Vi tror sjansene er store for at du vil få en overraskelse om du deltar i noe lignende.

Bjørge og Kim.

uten fasit

Av Jostein Odland

Dette arbeidet er ikke noe jeg tar lett på, og i den grad jeg har lederansvar som konfirmasjonskoordinator, er en av mine kjepphester at vi veiledere formidler kunnskap til konfirmanter uten fasit. Det gjør man ikke nødvendigvis uten å mene og stå for noe selv. Men å formidle at det finnes en distanse mellom den som mener noe, og den som hører hva en annen mener. Om meningen ikke formidles invaderende kan den som hører hva som blir sagt tenke som så : "Hmmm, er jeg enig i det? ja.... nei, jo kanskje? Vi får se". Alltfør ofte har voksne mennesker prøvd å diktere hva unge mennesker skal tenke, istedenfor å inspirere og lære dem til hvordan de skal tenke selvstendig, og finne ut hva de selv mener. I den grad vårt postmoderne samfunn begynner å utvikle noen konforme trekk, er det ikke skadelig om man utdanner unge mennesker til å bli litt tankeanarkister. "Din tanke er fri!" Det er kanskje den viktigste verdien man kan formidle. Men frihet er ikke det samme som ikke å formidle verdier. Det finnes ikke noe frihet i å være grense-overskridende, for den friheten du ikke er villig til å gi andre hvis du overskrider deres grenser, har du i realiteten ikke gitt deg selv heller.

Særlig om man som holist tror at loven om årsak og virkning er et helhetlig prinsipp. Det samme gjelder i forholdet til naturen. Vi formidler hva vi tror holisme er. Vi formidler styrken i det å stå for noe. Men også at det kan være positivt at man ikke alltid er helt sikker på hva man mener. For det kan rydde rom for nye tanker og ideer. Åpenhet... Nysgjerrighet... Ydmykhet... Og utfordre grenser, men ikke pushe eller overskride dem før det kommer naturlig. Vi har utvalgte temaer på konfirmasjons-kveldene, men det blir presentert med distanse og

tilfeldig hvilke mennesker som er hvor til hvilke tider i livet. Er det tilfeldig hvilke ungdommer som begynner på Holistisk konfirmasjon? Mange av dem bærer på dyp innsikt og visdom til tross for deres unge alder. Jeg tror neppe det er tilfeldig. Carl Gustav Jung kaller denne "mangelen på tilfeldighet" i livet for synkronisitet. Jeg kaller dette å være i flyt, og legge til rette for flyt. Dette var litt spontan filosofering hva jeg tenker om å jobbe med Holistisk konfirmasjon akkurat nå. :-)

«...Alltfør ofte har voksne mennesker prøvd å diktere hva unge mennesker skal tenke, istedenfor å inspirere og lære dem til hvordan de skal tenke selvstendig, og finne ut hva de selv mener.»

frihet til å tilegne seg informasjonen, ikke med en invaderende og krevende holdning til at dette må konfirmanter være enige i. På utesittingen blir personlige grenser utfordret, men man blir ikke pushet utenfor komfortsonen. Veldig ofte legger det som skjer seg naturlig for dem. På en måte virker det ikke helt

Våren 2013 blir det Holistisk konfirmasjon i Oslo, Stavanger og på et nytt sted: Bergen. Vi har ledige plasser, så det er bare å tipse nettverket ditt om du bor på eller i nærheten av de aktuelle stedene. Første uka i mars er vi i gang.

Holistisk konfirmasjon - våren 2013

- Fortsatt ledige plasser!

- Oslo
- Bergen
- Stavanger

Holistisk konfirmasjon er nå et etablert tilbud i Oslo og i Stavanger.

Vi satser på å utvide tilbudet i 2013 til å for første gang å omfatte Bergen.

Bilder fra holistisk konfirmasjon våren 2012, visjonshelg ute i naturen

Stavanger-konfirmantene 2012 visjonshelg på lysefjorden villmarksleir, Sognesand

Oslo-konfirmantene 2012, visjonshelg på Krakosseter, Nittedal

Hva engasjerer oss, også i Holistisk Forbund?

Av Bjørn Jansen

De siste par årene har nasjonen vært utsatt for hendelser som vi gjerne kunne vært foruten. 22.juli - katastrofen i fjor var en tragedie vi sjelden opplever maken til i Norge. Mennesker i mange andre deler av verden opplever derimot drap og vold daglig. At tragedien førte til rosetog og allsang av «Barn av regnbuen» både på Youngstorget i Oslo og i andre deler av landet, med flere tusen deltagere, er prisverdig. At Holistisk Forbund har deltatt i en del 22. juli markeringer er også viktig. Alt dette viser at vi mennesker har en egen evne til å vise empati og engasjement, i det minste når vi føler at katastrofen på en måte rammer oss direkte.

I løpet av dette året har det skjedd to ting som etter min mening burde påkalt både engasjement og kollektiv empati: Det ene er vedtakene om at flere hundre barn, født i Norge, skal sendes ut av landet fordi deres foreldre har tillatt seg å få dem mens de befant seg her i landet uten formell oppholdstillatelse. Det andre er at romfolket, som vi kaller tiggere, her i Oslo har blitt kjeppjaget rundt i byen hele våren og sommeren.

I begge tilfeller har mengder av innlegg i ulike medier hovedsaklig spilt på helt andre følelser og holdninger enn empati, selv om det ikke har vært noe i veien med engasjementet.

Flere ganger i løpet av året har jeg stilt meg spørsmålet: Har noen av personene som står bak de både følelsesløse og kunnskapsløse holdningene til utvisning av barn og kjeppjaging av romfolk vært blant dem som gikk i rosetog i fjor? Og om så ikke er tilfelle: Finnes det rosetogdeltagere som har valgt å forholde seg passive til de umenneskelige handlingene vi har opplevd i år? Og i hvilken grad har den passive holdningen vært et resultat av statssekretærs, Utlendingsnemndas og byråders forsvar for følelsesløs adferd og ditto vedtak?

Holistisk Forbund sier i sin formålsparagraf at vi bygger vår virksomhet på FNs erklæring om menneskerettigheter, herunder barnekonvensjonen. Men heller ikke Holistisk Forbund har vært på banen i disse to sakene. Jeg, som selv sitter i Holistisk Forbunds styre, skal ta på meg min del av skylda for det.

Fortsatt utvises barn fra Norge – til en usikker framtid i et annet

land. Fortsatt jages romfolk fra den ene plassen til den andre, både her i Oslo og på andre kanter av landet. Det er altså ikke for sent for Holistisk Forbund å ta tak i disse problemstillingene. Tør vi det?

Barneutvisninger: I forbindelse med vedtakene om barneutvisninger tidligere i år må jeg innrømme at jeg hadde noen søvnløse netter - slik jeg også hadde etter terrorhandlingene 22. juli i fjor. Det endte med at jeg en natt stod opp og skrev følgende:

Minst firehundreogfemti barn

Nå har vi også latt rasjonaliteten fornuft, kynisk drepe det ukjente mangfoldet. Slik vi dreper ukjente barn, gjennom å se på dem med kynismens og saklighetens øyne.

La oss derfor innrømme: at også kynismen er en følelse som vi godt kan fylle våre sjeler med - og ha god samvittighet for vi er da tross alt følelsesmennesker.

Således kan vi, i vår åndelige ørkenvandring, sende vergeløse barn til dødens Etiopia og Tsjetsjenia, uten å behøve å tenke på: at det er vi som burde være deres verger.

Men hva om mangfoldet – og det ukjente, gjøres til vakre sammenhenger og nye dimensjoner? Vil vi overleve det? Eller vil vi dø av tørst i ørkensanden skinnhellig overbeviste om at oasene vi ser, kun er luftspeilinger?

Et genmodifisert mareritt

Teknologiske magikere i hvite frakker tar kontroll over evolusjonen. Artene forandres, formes og forbedres i reagensrør og petriglass. Genteknologi fremmes av mange som tidens mest lovende og framtidsrettede teknologi, teknologien som skal gjøre sykdom, sult og genetiske defekter til historie. Et science-fiction-eventyr er allerede realisert. Genmodifisert (GMO) mais, soya, raps og bomull dyrkes i stor skala i USA, Brasil og India m fl. Dessverre er eventyret allerede blitt et science fiction-mareritt for bønder i mange land.

Foto: Shutterstock

Av Marianne Skaret

Utsetting og dyrking av genmodifiserte organismer (GMO) skjer nå i så stor skala at tiden er overmoden for en almen innføring i og evaluering av dette moderne eksperimentet med naturen.

Flere multinasjonale selskap produserer genmodifiserte organismer (GMO). De kalles gjerne «biotech»-selskaper for korthets skyld, og vi skal kikke på det største av disse, nemlig Monsanto. Ta gjerne en titt på Monsantos nettside www.monsanto.com. Nettsiden fremmer et fremtidsrettet høyteknologisk selskap som arbeider med genetisk foredling av matvekster. Monsanto presenterer seg som bønderens venn (i alle fall de trofaste

bøndene som gjør som de får beskjed om), lover gull og grønne skoger, og selger tilsynelatende det ypperste teknologien har å by på når det gjelder landbruksprodukter. Men tiden har løpt fra

den opprinnelige genteknologiske visjonen om bugnende avlinger, og den forstemmende realiteten som kommuniseres fra opptil flere verdenshjørner trer fram i grell kontrast til den lovende teknologioptimismen. Denne artikkelen handler om det som ikke står på nettsiden til Monsanto.

Landbruk etter den industrielle revolusjonens Suksessoppskrift

Monsanto hadde, -i et industrielt perspektiv, en genial forretningsstrategi. Slik støvsugeren i sin tid effektiviserte husarbeidet, skulle Monsantos kjemiske og genmanipulerte produkter intensivere landbruket. Hovedproduktet til Monsanto er

En genmodifisert organisme (GMO) er en organisme som har fått endret sitt arvestoff (DNA) ved bruk av genteknologi. Med genteknologi kan gener flyttes mellom ulike arter. Det er hovedsakelig to egenskaper som er tilført dagens kommersialiserte GMO-er: enten tåler de sprøytemidler eller så produserer de insektgift.

Ingen genmodifiserte organismer er godkjent til mat eller fôr i Norge, men fire søknader ligger på regjeringens bord. Genmodifisert soya (dyrefôr) er godkjent i EU. Kjøtt som er kjøpt i Sverige, er etter all sannsynlighet føret på GMO-soya. Prognoser viser at det vil bli stadig vanskeligere å få tak i ikke-genmodifisert soya til fôr også i Norge. I 2010 var om lag 80 prosent av soyaen som ble produsert i verden, genmodifisert.

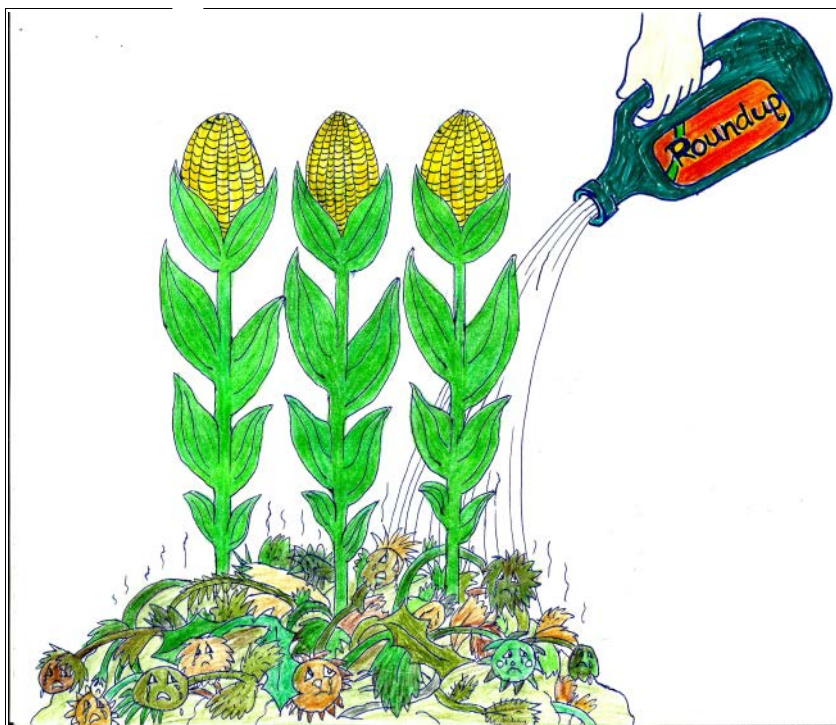
Lovene som er spesielt viktige for godkjenning av genmodifiserte planter og mat i Norge, er *genteknologiloven* og *matloven*. Dersom en genmodifisert fôr- eller matvare tilbys på markedet i Norge, skal den være merket.

sprøytemidlet «Roundup» i kombinasjon med genmodifiserte såkorn («Roundup Ready-crops») som er modifisert slik at de tåler nettopp sprøytemidlet Roundup (se figur). Monsanto selger også planter som er produsenter av sin egen insektgift. Det er først og fremst det såkalte «BT cotton» som er kommersialisert i stor skala.

Roundup-systemet ble av mange bønder sett på som manna fra oven da det ble introdusert på 90-tallet, og Monsanto vokste raskt og slukte markedsandeler og konkurrerende selskap på verdensbasis. Utviklingen harmonerte med ideen om at veien til produktjonsvekst i landbruket skulle skje ved transformasjon og av møysommelig og arbeidskrevende gårdsdrift til maskindrevne landbruksfabrikker.

Siden alt grønt fra naturens side reproducerer seg selv og kan vokse og gro helt uten Monsanto-produkter, kan det synes å være noen begrensinger for bøndenes interesse for å sette seg i gjeld for å kjøpe sprøytemidler og genmodifiserte frø. Monsanto sikrer seg imidlertid mot naturens «gratisopplegg» ved at bøndene må signere en kontrakt der de binder seg til ikke å samle frø fra egen avling for senere bruk. Resultatet er at når bøndene først er lokket til inn i systemet, binder de seg til å kjøpe Monsanto-produkter hvert år.

Ved å sterilisere såkornene gjennom genmodifiserings-teknikker kan man gjøre en *fornybar* ressurs (såkornet) om til en *ikke-fornybar* ressurs. Såkalt «terminator technology» har vært under utvikling siden 1990-årene, men takket være omfattende protester fra bønder, grasrot, NGO-er og noen regjeringer, er såkalte «suicide-seeds» ikke kommersielt tilgjengelig per i dag (FN moratorium i år 2000).

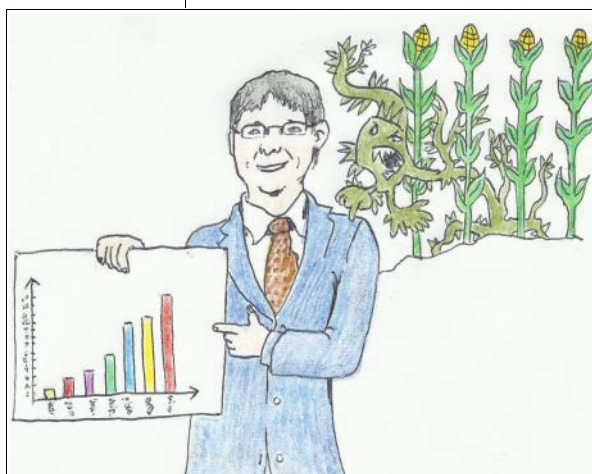
Farvel til luking: I Monsanto-paradis kan bonden sprøyte mot ugress så mye han/hun vil (tilsynelatende) uten at avlingen tar skade. Illustrasjon: Selma H. S. Kielland

Falske løfter – sviktende teknologi

Ikke ukjente Bill Gates har gått ut og sagt at genteknologi er en nødvendighet for å imøtekomme verdens sultproblemer. Mange vil lytte til Bill Gates uten motforestillinger. En så smart mann vet vel hva han snakker om? Men Bill Gates har neppe håndhilst på USAs nye innbyggere, «the superweed», som stikker sine meterhøye uregjerlige fryktingytende hoder opp av de Roundup-sprøytede maskin-preparerte GMO-åkrene. Da ville han kanskje ha innsett at det er noen forskjeller på å forbedre programvare ved kløktig programmering og på å forbedre levende organismer med genteknologi.

Bioteknologi tatt på senga av naturens Evolusjon

«*Attack of the Superweed*» Mens teknologene tilsynelatende har kontroll over evolusjonen i laboratoriene, driver naturen med sin egen evolusjon, -i protest. Genmodifiserte planter med stor spredningsevne kan krysse seg med ville slektninger. Resultatet er at gjenstridige Roundup-resistente mutanter etterhvert har dukket opp i bøndenes årer. «*Superweeds*» eller superugress

Illustrasjon: Selma H. S. Kielland

kalles de nye plageåndene, og her kan du se hva bøndene sliter med etter den kortvarige lykken Roundup-systemet gav. Det er kanskje som å våkne «dagen derpå» etter en litt for vellykket fest. «*We're not winning the battle...*» sier eieren av Maud Farms i Dundee mens han haler og drar og ikkje får opp rota (foto)

Biotech-selakpene Dow Chemical, DuPont, Syngenta og Bayer har rykket inn på arenaen, klare til erobre markedsandeler fra Monsanto og stiller med en «redningspakke» bestående av en rekke alternative sprøytemidler. Men Monsanto lar seg ikke vippe av pinnen og viser til en rørende samrøre av tidligere konkurrenter som kryss-lisensierer hverandres genetikk for å skape multisprøytemiddeltolerante plantesorter. «*Kavaleriet er på vei*», sier Monsantojef Hugh Grant. Den observante leser vil stille spørsmålet; «Men hva hvis superugresset utvikler multi-

resistens?» Det er et spørsmål som er egnet til å ta nattesøvnen fra bønder, og som naturen vil svare på med tid og stunder.

Mais dreper bier

Da genmodifiserte BT-planter, f.eks. BT cotton, ble introdusert på markedet, var det blant annet med forventninger om redusert behov for sprøyting med insektgift, altså en miljøgevinst. Mange undersøkelser viser dessverre at det ikke har gått slik man håpet. Problemet med kryss-

pollinering og resistens møter man også her, som dokumentert av organisasjoner som Navdanya, India og Center for Food Safety, USA.

Genmodifiserte BT-planter som produserer sin egen insektgift kan også være skadelig for flere insekter enn skadedyrene, for eksempel sommerfugllarver, mariehøner og honningbier. Bell Batta Torheim, rådgiver i Utviklingfondet, forteller (Klassekampen 05.06.2012) om «MON810» fra Monsanto, en BT-mais som pr. i dag primært dyrkes i Spania. En rekke land har nå innført nasjonale forbud mot denne GMO-maisen. Polen ble

siste land i rekka etter store protester, inkludert en aksjon der birøktere dumpet tusenvis av døde bier utenfor landbruksministerens kontor...

Center for Food Safety i USA advarer:

«Ved å flytte genetisk materiale fra en organisme og skyte det inn i den genetiske koden på en annen, har bioteknologer kreert tallrike modifiserte organismer som poteter med gener fra bakterier, supergriser med vekstgener fra mennesker, fisk med vekstgener fra kyr, tomater med gener fra flyndre og tusenvis av andre planter, dyr og insekter. I en alarmerende hastighet blir disse skapningene nå patentert og sluppet ut i naturen.»
www.centerforfoodsafety.org

Myten om substansiell likeverd

Er det noen helserisiko knyttet til å spise genmodifisert mat? Nei, sier Monsanto og viser til at GMO-er er «substantially equivalent», dvs substansielt likeverdig med sine naturlige motparter, men svaret er basert mer på antakelser enn det man normalt kaller vitenskapelig bevis. Flere forskere står fram etter å ha blitt sparket fra oppdrag for Monsanto fordi deres forskningsresultater ikke stemte med ønsket utfall. «Uønskede utfall» er for eksempel signifikante endringer i indre organer samt utvikling av kreft hos forsøksdyr.

Det er for den videre diskusjonen verdt å merke seg at myten om «substantial equivalence» er en grei logisk slutning fra et rent reduksjonistisk perspektiv, men en heller tvilsom slutning fra et bredere vitenskapelig perspektiv. Når man bryter med naturens egne artsgrenser og flytter gener fra bakterier til planter slik man gjør ved produksjon av Roundup

Sideblikk på Den grønne revolusjonen på 60-tallet.

Mange forventer at bioteknologien skal skape «den andre grønne revolusjonen.»

Med «den første grønne revolusjonen» mener vi omlegginger i jordbruket, spesielt på 60-tallet, da *kunstgjødning* (nitrogen, fosfor og kalium), vanning og nye ris- og hvetesorter ble tatt i bruk i stor skala og førte til gledelig økte avlinger.

Baksiden av medaljen er overgjødning /avrenning som forurensar vassdrag, men mest bekymringsverdig er en skjult krise i anmarj som knytter seg til *fosfor* i kunstgjødning. Drivverdige forekomster av fosfor er en *ikke-fornybar* ressurs, og de globale beholdningene minker. Med dagens forbruk er estimerte det drivverdige forekomster for 80- 100 års produksjon. Kina har allerede lagt restriksjoner på eksport.

Ready-frøene, burde man i det minste la føre-var-prinsippet råde. Men i konsernenes verden går alt på høyhastighet, og eventuell opprydning i kaoset vi skaper (hvis det er mulig) skyves til kommende generasjoner.

Industrielt jordbruk, transport og klimaendringer

Noen forbereder seg bedre på klimaendringene enn oss andre og er gode til å mele sin egen kake mens ovnen er heit. De tekniske magikerne i hvite frakker kan tilby et bredt sortiment av gen-modifiserte «*climate resilient crops*», klare for patentering. Uimotståelig vare for politikere i mangel av andre populære klimatiltak? Dr. Vandana Shiva, Navdanya, India peker oppgitt på at tilsvarende variasjoner av (ikke-patenterte) frøtyper allerede finnes som resultat av konvensjonell foredling og at genetisk modifiserte varianter ikke bringer inn nye egenskaper av betydning. Helene Wallace i GeneWatch (*pressemelding mai 2011) mener i denne forbindelse at biotech-selskapene manipulerer opinionen bevisst for å innbille oss at GMO er nødvendig for å fø verden.

Småbruk og variert produksjon er langt mer fleksibelt og bedre egnet til å møte utfordringene rundt global oppvarming enn industrilandbruk. Når årstids-variasjonene blir mindre forutsigelige, blir det vanskelig å «time» gårdsarbeidet i forhold til temperaturer, sol, nedbør etc. Slår

FreeFoto.com, foto:CH Vijaya Bhaskar

avlingen feil, får det mye større konsekvenser dersom man har satset på monokultur enn dersom man har et mangfold av plantesorter i sin åker. Industrielandbruk krever dessuten distribusjon av jordbruksvarer ved omfattende bruk av transport.

Eiendomsrett på falske premisser

Frøet

Dr. Vandana Shiva, forsker, forfatter og miljøaktivist fra India, begynner gjerne sine tankevekkende foredrag med å snakke om frøet, disse bittesmå undre som er bærere av liv. Frø betyr på hindi noe slikt som *liv* – *det som livet springer ut av på egen hånd igjen og igjen*. Naturen har en iboende fruktbarhet. Frøene fornyes og spres helt av seg selv og gir opphav til mangfold og overflod. Sårkorn og andre frø har til alle tider vært møysommelig

samlet og delt mellom bønder. Det ligger en egen form for ærefrykt, takknemlighet og respekt i dette, forteller Shiva. Og en naturlig demokratisk fordeling.

Patentrettigheter er svært lukrativt. Med innføring av patentrettigheter til det som tidligere ikke kunne eies (levende organismer), sentraliseres kontrollen over frøene i hendene på noen få selskaper, og bøndene blir etterhvert mer og mer avhengige av selskapenes manipulerede produkter. «*Seed is the first link in the food chain. If you control seed, you control food*», sier dr. Vandana Shiva og kaller det *biopiracy* når selskapene sikrer seg intellektuell eiendomsrett over frøene, på bekostning av bøndenes makt og uten respekt for dype tradisjoner for lokal kunnskap om foredling, dyrking og deling.

Myten om fredelig

sameksistens («coexistence»)

Det eksisterte visstnok en gang en myte om fredelig sameksistens mellom GMO og konvensjonelle avlinger. Frø og pollen sprer seg imidlertid fra naturens side gjennom lufta (vind, insekter, fugler etc). I løpet av tiden skjer en uunngåelig spredning av GMO-frø til avlinger uten GMO og videre en krysspollinering med ikke-genmodifiserte planter.

Lobbyvirksomhet: De multinasjonale selskapene sin virksomhet blir ideelt sett styrt/begrenset av lovgivningen som gjelder i de enkelte land med hensyn på *sikkerhet* og *miljø*. De Multinasjonale selskaper generelt har imidlertid svært mye makt og sitter i praksis ofte på flere sider av forhandlingsbordet i politiske prosesser. I praksis dikteres mye av dagens lovgivning av selskapene selv og via *ikke-demokratiske* organisasjoner som WTO. Et konkret eksempel på Monsanto's lobbyvirksomhet er fanget i filmen *The World According to Monsanto* der «gutteklubben-grei-joviale Monsanto-representanter» presser selveste presidenten direkte for fortgang i lovendringer. Bush senior repliserer kameratslig med: «Call me, we're in the dereg-buissnes.»

Denne problemstillingen, som ville stoppet enhver naturelsker med respekt for skaperverket, møter Monsanto med en ualminnelig frekk og innbringende forretningsstrategi. Ved uanmeldte inspeksjoner og anmeldelser av bønder, legges erstatningsansvar og bevisbyrde på bøndene dersom Monsanto-planter oppdages på gårder som, hold deg fast, aldri har kjøpt og betalt Monsanto-produkter («patent infringement»). North Dakota bonden Tom Wiley sier det slik etter sitt Kafka-lignende møte med Monsanto: «Bønder blir anmeldt for å ha GMO-er på sin eiendom som de ikke har kjøpt, ikke vil ha, ikke vil bruke og ikke kan selge.» Ved hjelp av en hærs-kare selskapslojale advokater samt juridisk maktmisbruk, skyves ansvaret for utilsiktede og ukontrollerte virkninger av utplassering av genmodifiserte organismer over på bøndene.

Advokaten Dan Ravicher som kjørte sak mot Monsanto på vegne av en større gruppe organiske bønder i 2011 sa under sin prosedyre: «Noen sier at genetisk modifiserte frø kan sameksistere med naturlige frø, men historien viser at dette ikke er mulig, og at det faktisk er i Monsanto's økonomiske interesse å fortrenge naturlige frø for å oppnå totalt monopol over matforsyningen vår.»

Hvilket beveger oss over i en ny problemstilling. Hvordan skal økologiske bønder kunne beskytte sine avlinger mot GMO-forurensning av sine naturlige ikke-manipulerte sorter? (*Dette altså per i dag ikke en problemstilling i Norge takket være streng GMO-lovgivning.) Det er neppe i verdens befolkning sin interesse å utkonkurrere økologisk landbruk, særlig ikke etter denne rapporten fra FN i 2011 som fikk mange til å sperre øynene opp (se grønn ramme).

“Agroecology and the Right to Food” (FN-rapport, 8. mars 2011, hovedansvarlig: Olivier De Schutter) **konkluderer med at økologisk jordbruk kan øke avkastning fra jordsmonnet med 100%.**

Studien, som tar utgangspunkt i såkalte utviklingsland, konkluderer med at matproduksjon kan dobles innen ti år om man går over til å drive økologisk småskalajordbruk. I afrikanske land kan økningen bli på hele 116 % om man endrer produksjonsmetoder og går bort fra jordbruk som er ressursintensivt og forurensende.

Pengesekken øker, matproduksjonen forringes

En milliard mennesker i verden får ikke dekket sitt daglige behov for mat. GMO-basert og kjemikalieintensivt industri-landbruk fortrenger småbønder i utviklingslandene, setter småbønder i bunnløs gjeld, og reduserer muligheter for å opprettholde lokal bærekraftig matproduksjon. Mat sendes verden rundt med miljøskadelig transport, innpakket i stadig mer innbydende emballasje, og sendes til den privilegerte delen av verden som kan betale for den.

Er målet å transformere alt til et et supermarked? Vi har sett på Monsanto, men vi kunne sett på andre næringer og andre selskap; oppdrettsanlegg, klesproduksjon, produksjon av mobiltelefoner, oljeindustrien, privatisering av vann eller en hel masse annen produksjon vi tar for gitt. Vi kaller det *næringsliv*. Men hva er næringsverdien av produksjon som tapper mer enn den gir tilbake i det lange løp?

Hva er mest synlig; -pengesekken som øker, eller matproduksjonen som sakte forringes? Selskapene evaluerer sin virksomhet i forhold til bunnlinja og har som sådan ingen moral. Og bordet fanger. Så lenge problemene som oppstår, kan skyves inn i framtiden med «mer av det samme», så gjør selskapene det de er programmert til å gjøre. Fra et industrielt-mekanistisk perspektiv ser alt såre vel ut og gir

pluss-tall som indikator på vekst og velstand.

Mange er begynt å få øynene opp for hva dagens multinasjonale næringsliv koster av slavearbeid og ressursøding og kaster seg inn i kampen. Monsanto som det største biotech-selskapet, er utpekt som en hovedmotstander. Noen er rasende og bruker ordet *Evil* om selskapet. Men i hastig fordømmelsesiver forveksler man da ondskap med mental enøydhed. Vi må huske på at for bøndene, spesielt i USA, var Roundup-systemet av forståelige grunner en gave fra oven da det ble introdusert. Og Monsanto-teknologene er ikke mer ondskapsfulle enn en hvilken-som-helst vitenskapsmann/kvinne som pliktoppfyllende kikker i mikroskoper, gjør beregninger og dyrker bakteriekulturer.

Spillereglene er definert av menneskeheten, kan vi klandre noen for å følge dem? Hvem har oversikt og hvem har ansvar når verden blir mer og mer innfløkt samtidig som ressursene svinner hen? Vi er alle del av næringslivet og den globaliserte multinasjonale verdensorden, -som arbeidsgivere, ansatte, kunder, konsumenter, forvaltere, mottakere av velferdstjenester etc. Hvilke valg har vi egentlig? Det er fort gjort å slå på autopilot og bli kortsiktig i hverdagen både på hjemmebane og på jobb. Vi er alle glad i «status quo» når vi har det greit og ting «funger» fra dag til dag. I møte med globale utfordringer er det allikevel lurt å

gjøre noen refleksjoner og noen valg før valgene blir tatt for oss.

Behov for et nytt paradigme

Selv om den almene skepsisen mot genmodifisert mat (GMO) er stor, unnlater mange å engasjere seg. Det virker som en tapt sak å «stoppe utviklingen» fordi vi vant til å se på teknologiutvikling som den eneste rasjonelle indikatoren på framskritt. Men to grunnleggende forskjellige måter å se utvikling på møtes i vår tid. Den ene er mekanistisk med røtter blant annet i opplysningstiden. Denne filosofiske naturforståelsen var grunnleggende for den industrielle revolusjon. Den andre er en framvoksende holistisk naturforståelse.

Det er ikke nødvendigvis slik at den ene naturforståelsen utelukker den andre i alle sammenhenger, men vi trækker nå med syvmilstep over grensen for hva jorden kan tåle av instrumentelle inngrep og industriell utnyttelse av og planter og dyr. Kollektivt sett praktiserer menneskeheten det motsatte av holisme; -en kortsiktighet som aksepterer en gradvis ødeleggelse av økosystemene og ekstrem skjevfordeling av jordens ressurser («eco-apartheid»). I en totalt avsjelet verden av genmodifiserte monokulturer og massivt dyreplageri i oppdrettsnæringer er det snart bare i Disneyfilmene vi våger å være «irrasjonelle» nok til å slippe hjertet til.

«We need a new paradigm for living on the earth, because the old one is clearly not working» sa dr. Vandana Shiva i sin tale i Sydney da hun mottok Australias fredspris for sitt omfattende og dyptgripende arbeid som forfatter, forsker og aktivist. Og hun vet hva hun snakker om. Etter flere tiår som forsvarer av småbønderes rettigheter og livsvilkår i opposisjon til multinasjonale

selskaper, er hun vår tids kvinnelige David mot Goliat. I foredraget innledet hun med: *«The war against the earth begins in the minds of Men. Reductionism replaced holism. Monoculture replaced diversity. Raw material replaced the vibrant living earth. The empire of Man over Nature made it possible to begin the war against the Earth.»*

Foto: dr. Vandana Shiva

Hvor går grensen for menneskenes instrumentelle framferd overfor naturen? Det er forskjell på å produsere datamaskiner og å dyrke mat, men

vi er jo ikke opplært til å skjelne. Tvert i mot så er vi drillet i kun én måte å bruke hjernen på. Dr. Vandana Shiva, som selv er utdannet fysiker med en lovende karriere innen kvantemekanikk før hun skiftet fagområde, viser til *«Biljardkule-forestillingen om virkeligheten»*, -forestillingen om at alt til syvende og sist kan forklares ved interaksjon mellom partikler (atomer). Hun mener at det reduksjonistisk-mekanistiske perspektivet er en tenkemåte som gikk ut på dato for 100 år siden da fysikken brøt med Newtons mekanikk. Hun sier videre at det er et tankekors at; på tross av dette bruddet, så er *biljardkule-forestillingen om virkeligheten* mer dominerende enn noen gang.» Dette er et «menneske hersker over naturen»-perspektiv (filosofen Francis Bacon, 1561-1626, «- Vitenskapen skal gjøre mennesket til hersker over naturen.») Konkurransen betraktes som den primære drivkraft. Naturen betraktes som død

Foto: Shutterstock

materie og verdsettes ut i fra nytte som innsatsfaktor i en voksende økonomi.

Den reduksjonistisk-mekanistiske tankegangen er velegnet til å beregne tilførsel og avkastning fra fabrikker og føre statistikk over produksjonsveksten på monokulturelle på åkrer, men favner ikke naturens kompleksitet. «-Faktisk så leder mekanistisk tenkning til en alvorlig reduksjon i menneskehjernens kapasitet og i evnen til å respondere på den økologiske krisen. Reduksjonistisk-mekanistisk tenkning gjør oss blinde for det beste av framvoksende vitenskap.» sier dr. Vanda Shiva og viser til «*the science of interconnection*¹».

Når hun blir spurt om ikke (økonomisk) globalisering er «interconnectedness», svarer hun: «-Økonomisk globalisering er ikke «interconnectedness» på et økologisk nivå. Det er faktisk det motsatte», sier hun. «-Det eneste som flyter rundt omkring er varer som ikke behøver å bevege seg. -En verden som anerkjenner «interconnectedness», ville anerkjenne at elvene må få flyte fritt, -fri for forurensning, at menneskene i Kina må få leve og arbeide i frihet, ikke slavearbeid for å produsere billige varer til vesten, og at frøet er kilde til liv og fornyelse, ikke intellektuell eiendom som kanaliserer penger i hendene på store selskaper».

En holistisk tankegang tar utgangspunkt i en levende natur, der alt er forbundet i en dynamisk helhet og der alt levende har en ukrenkelig egenverdi. Som tonene i et vakker musikk eksisterer en harmoni, en fininnstilt samklang og en «**sam-evolusjon**» («*co-evolution*» -Richard Manning) som gjør helheten større enn

1 Mangler en dekkende norsk oversettelse av dette begrepet, -holistisk vitenskap er kanskje det nærmeste.

summen av delene. «Å vektlegge økologisk tankegang er holisme i praksis» sier en av grunnleggerne av HoF og tidligere Visjon-redaktør Øyvind Solum. I tillegg kan man kanskje si at holisme er en naturforståelse som oppmuntrer empati med våre medskapninger, inkludert de vi spiser til middag.

Økofilosofen Sigmund Kvaløy Setreng er inne på liknende tanker og skiller mellom **kompliserte** systemer og **komplekse** systemer. Mens kompleksitet er det som karakteriserer et organisk kvalitativt skapende system, er komplikasjon et resultat av mekaniske system som forsøker å stoppe tiden. Et samfunn i harmoni med natur er et komplekst system, mens vårt moderne vestlige samfunn er farlig komplisert. Musikk kan være et illustrerende eksempel. Det er fullt mulig, nærmest via en datamaskin, å konstruere enkle, flate, monotone, repetitive, musikkstykker som følger visse regler. Men vi vet også at musikk kan være **kompleks**, kreativ improvisasjon, og resonnerer med en større del av vår intelligens.

Richard Strohman, Universitetet i California-Berkely, mener problemene bioteknologien møter, ikke oppstår fordi vitenskapen er ny, men fordi den er gammel. Han ser kommersiell bioteknologi som en videreutvikling av et *utdatert* *paradigme* der vitenskapsmenn- og kvinner søker enkle løsninger på komplekse utfordringer. «Den fornuftige vitenskapelige responsen på dette er å forstørre konteksten (sammenhengene)» sier han.

Vi har alle et ansvar for de kollektive forestillingene våre og hvordan disse omsettes i handling. Livssyn er ikke bare en privatsak. Det er noe vi bevisst eller ubevisst deler, og omsetter i vårt daglige virke i jobbene våre, i hjemmene våre og som samfunnsborgere. Om vi individuelt og kollektivt

betrakter naturen kun som en ressurs for produksjon og økonomisk utnyttelse og omsetning, eller om vi betrakter naturen med respekt, ærbødighet og takknemlighet har omfattende praktiske konsekvenser. Hvis vi går ut i fra at naturens skapninger er sjelløse, er veien åpen for utnyttelse og undertrykkelse. Hvis vi går ut i fra at naturens skapninger har selvstendig og verdifull intelligens, kan vi samarbeide med naturen. Einstein sa: «*You cannot solve the problems you face within the mindset that made them*». Tiden er inne for et **paradigmeskifte**.

Kilder:

Center for Food Safety, USA

www.centerforfoodsafety.org

Navdanya, India

www.navdanya.org

Nettverk for GMO-fri mat og fôr,

Norge, www.bygdekvinnelaget.no

Neste nummer:

Jordens ressurser er begrensede. En verdensøkonomi basert på endeløs økonomisk vekst er ikke bærekraftig. I neste utgave av Holisten vil vi se på alternativer til dagens ikke-bærekraftige kurs; holistisk filosofi og økologisk økonomi.

HoF oppfordrer medlemmer til å aktivisere seg i sitt lokallag eller ta initiativ til å starte nye. Her er kontaktpersoner for noen regioner:

Lokallag og lokallagsledere

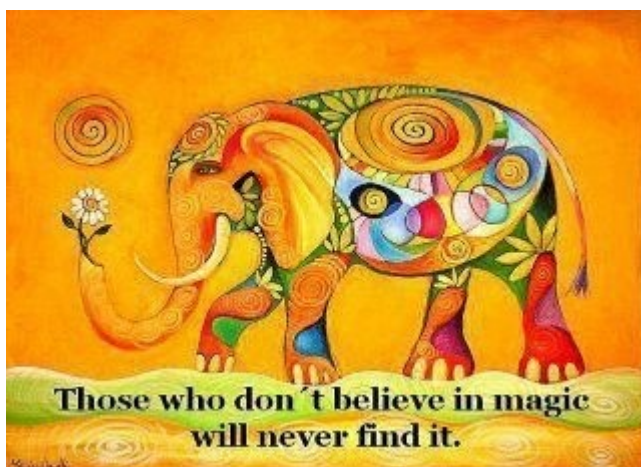
OAHO	Oslo/Akershus:	Marianne Westby	oslohof@gmail.com	99707301
NHOF	Nesodden/Frogn:	Øyvind Solum	osolum@online.no	90995595
SHOF	Stavanger:	Elisabeth Ottestad	stavangerhof@gmail.com	99495083
HHOF	Hitra:	Roman Lund	romanlun@online.no	72443796

Kontaktpersoner

Odda/ Haugesund	Målfrid Aukland	m.e.aukland@hotmail.com	45851025
Tromsø	Beate Kvarmo	tromsohof@gmail.com	90126520
Buskerud	Egil Trohaug	etrohaug@yahoo.no	41517302
Lillehammer	Bente Martini	bente_privat@hotmail.com	47230670
Tønsberg/Vestfold	Lone Charlotte Haugland	lonecharlotte@gmail.com	47416505
Skien	Torill Holte	theoline@theoline.no	99157602
Sørlandet	Sigmund Syvertsen	sigmundsyvertsen@yahoo.no	

"And above all, watch with glittering eyes the whole world around you because the greatest secrets are always hidden in the most unlikely places. Those who don't believe in magic will never find it."

Roald Dahl

HOLISTISK FORBUND

Postadresse: Postboks 8925, Youngstorget,
0028 Oslo

Besøksadresse: Møllergata 23,
0179 Oslo

E-post: sekretaer@holisme.no

Telefon: 22 17 31 00

www.holisme.no

